

В. М. Скиртач,

кандидат філософських наук, доцент,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
ORCID: 0000-0001-9726-8553

Р.С. Мартинов,

кандидат філософських наук, доцент,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
ORCID: 0000-0002-5328-5666

ПРОБЛЕМИ Й МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ «ФІЛОСОФІЇ»

У статті представлений змістовний аналіз стратегій, проблем і викликів електронного навчання філософії. З'ясовано, що електронне навчання філософії є закономірним етапом технологізації навчання, викликаного загальною інформатизацією суспільства і конкретними викликами сьогодення, що унеможлиблюють традиційне навчання. Показано, що e-Learning, з одного боку, надає цілий спектр нових можливостей отримання нових знань з філософії та способів творчої реалізації студентів, але, з іншого боку, супроводжується загрозами суттєвої зміни комунікації, домінування формально-технологічних аспектів, що посилює необхідність фахової спроможності викладача до мотивації та зацікавлення студентів.

У роботі розглянута проблема диспозиції e-Learning філософії.

Ключові слова: електронне навчання, дистанційне навчання, філософія, стратегії навчання, освітнє середовище, проблемна ситуація.

V. M. Skyrtach, R.S. Martynov
Donbas State Pedagogical University

PROBLEMS AND POSSIBILITIES OF E-LEARNING "PHILOSOPHY"

The article presents a meaningful analysis of strategies, problems and challenges of e-learning of philosophy. It has been found that electronic teaching of philosophy is a natural step in the technologicalization of education, caused by the general informatization of society and specific challenges of today, which make traditional education impossible. It is shown that e-Learning, on the one hand, provides a whole range of new opportunities for acquiring new knowledge of philosophy and ways of creative realization of students, but, on the other hand, is accompanied by threats of a significant change in communication, the dominance of formal and technological aspects, which increases the need for professional ability teacher to motivate and interest students.

The paper examines the problem of disposition of e-Learning philosophy.

Keywords: e-learning, distance learning, philosophy, learning strategies, educational

environment, problem situation.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Поява електронного навчання (e-Learning) пов'язана, з одного боку, із загальним переходом людства до інформаційного суспільства, а з іншого – із конкретними викликами недалекого минулого і сьогодення (пандемія, військовий стан), які змусили прискорено шукати альтернативні аудиторним форми навчання. Найбільш прийнятною стала форма електронного навчання із відповідними моделями віртуальних аудиторій, що дозволяють реалізувати новітні технології освіти.

Метою статті є дослідження проблем, ризиків, можливостей і перспектив e-Learning філософії.

Аналіз актуальних досліджень. Електронне навчання стало предметом активних досліджень і обговорень лише останнім часом. Науковці аналізують таке навчання переважно як дистанційне. При цьому розгляд e-Learning здебільше позитивний або нейтральний. Ряд дослідників вбачають у ньому «розширення можливостей для поєднання навчання та роботи, економію часу й коштів» [2, 124], також звертається увага на інтернаціоналізацію, доступність до високоякісного навчання без прив'язки до місця проживання, можливість займатися ним протягом усього життя. Нейтрально позиція виходить із того, що само по собі електронне навчання етично нейтральне: воно може бути використовуватися як для розвитку інтелекту, творчої активності й свободи студента, а може і сприяти його інтернет-поневоленню, порушенню комунікації або формалізації навчання. У сучасному обговоренні електронного навчання відсутній аналіз основної проблематики та загальних перспектив навчання філософії.

Виклад основного матеріалу. Електронне навчання (e-Learning) є процесом віртуального мережевого інтернет-навчання.

Завдяки цим технологіям, студенти не тільки можуть інтенсивно й самостійно працювати у зручному місці та в зручний час, маючи доступ до усіх необхідних матеріалів і завдань, але спілкуватися у межах групи та з викладачем. Протягом e-Learning можлива інтенсифікація самостійної роботи студента через доступ до ресурсів не хаотичний, оскільки у сучасному обсягу інформації дуже важко у ній не загубитися, а системний розгляд.

Тим більше, що певну загрозу тут становить сам інтернет із його розгалуженими соціальними мережами. У цих соціальних мережах відсутня будь-яка ієрархія, й складається враження не лише формальної суцільної рівності будь-яких суб'єктів дискусій, а й змістовної. І незброєній ґрунтовною філософською методологією людині важко вірно розібратися в ситуації. Як слушно зауважує київський філософ А. Баумейстер, університет взагалі (і філософія зокрема) має «на противагу соцмережам, — формувати у людини багатий культурний бекграунд задля того, щоб та могла робити правильний

вибір у найрізноманітніших ситуаціях. І саме побудова канону, визнання майстрів — перший крок до збагачення цього бекграунду» [1].

І тут онлайн курс та сам викладач стають провідниками показують, як можна отримувати інформацію із різних джерел, яким чином її обробляти, переводити у знання та як застосовувати.

Варто зауважити, що становлення e-Learning зняло у собі дві тенденції

- першу, пов'язану із навчанням за допомогою електронного листування;
- другу, що базується на відео заняттях.

У першому випадку акцент робиться на самостійності та відносній ізольованості студента, у другому внутрішня організація навчання передбачає безпосереднє залучення студента до навчання.

Запропонований онлайн курс «Філософії» для студентів ДВНЗ «ДДПУ» містить у собі ці обидві тенденції, розуміючи, що кожна з них має свою логіку і потребує відповідного саме їй забезпечення, з усім тим доповнюючи одна одну.

Зважаючи на те, що у процесі вивчення онлайн курсу «Філософія» студент має стати обізнаним у глибинних зрушеннях, які відбулися в осмисленні сучасного світу, у головних філософських методах та дослідницьких підходах, розуміти та застосовувати філософію як спосіб критичного аналізу дійсності, осмислювати найбільш вагомні сучасні проблеми й процеси, бути здатним відтворити на базовому рівні роль філософської рефлексії у формуванні світоглядного відношення до проблеми людини, розуміти норму і патологію як соціальні та дискурсивні конструкти, розуміти співвідношення природного і соціального в людині, її природу і основні її сучасні проекти, розуміти світоглядну значущість філософського вчення про буття, свідомість, психофізичну проблему та її рішення, свободу волі, гуманістичний пафос вітчизняної філософії тощо, обидві тенденції реалізуються наступним чином:

Перша тенденція (відносна ізольованість і самостійність). Дистанційний курс «Філософія», зорієнтований на цілеспрямовану наполегливу самостійну роботу, уможливує доступ студентів у будь-який час до концентрованої навчальної філософської інформації, містить сукупність проблемних та інтерактивних завдань для практичної та самостійної роботи, тестові завдання до кожної теми. Також існує можливість попередньо узгодженого контакту студента з викладачем у разі потреби. У результаті цієї роботи студент, опрацьовуючи необхідні завдання, отримує об'єктивну оцінку своєї роботи у вигляді кількості накопичених балів.

Друга тенденція (безпосередня участь у навчанні). Проведення відеолекцій та відео практичних занять, протягом проведення яких студенти можуть безпосередньо ставити питання, брати участь у дискусіях, обґрунтовувати свою думку, займатися безпосередньою інтерактивною діяльністю, такою як, наприклад, запропонована у методі кейсів, що змушує розглянути ситуацію, яка

вимагає рішення на базі використання базових компетенцій з дисципліни «Філософія», як то, ситуація вагонетки, коли важка, зі зламаними гальмами вагонетка на шаленій швидкості мчить до стрілки, яку можна перемикнути. На одній з колій знаходяться п'ятеро людей, які не можуть з якихось причин уникнути зіткнення. На іншій колії одна людина, яка також не може втекти. Чи варто особисто втручатися і перемикнути стрілку, щоб врятувати п'ятьох ціною життя однієї людини (ускладнення ситуації, чи варто для зупинення вагонетки скидати товстуна з мосту, аби врятувати життя п'ятьох). Або розглянути монолог Гамлета “Бути чи не бути” як загострену особисту онтологічну ситуацію. Безпосередня участь у навчання можлива і завдяки спільному чату для комунікації між усіма учасниками тощо.

Попри безперечні переваги, однак, електронне навчання (e-Learning) філософії має у цілий ряд недоліків, на які варто звернути увагу.

Так, відсутність безпосереднього спілкування в аудиторії впливає на загальну творчу атмосферу, складніше зацікавити студента, його мотивувати. В цій ситуації значно зростає значення фахового рівня викладача.

На наш погляд, також варто звернути увагу на наступну проблему. Інтернет мислення є переважно кліповим. Дистанційне навчання, у тому числі, і з філософії передбачає подачу інформації у вигляді презентацій, у яких є схематичність, спрощеність, наочність. Сприймати інформацію так дійсно студентам легше. Прочитати саму лекцію в електронному вигляді вже складніше. Але для навчання філософії потрібно читати першоджерела, книги, які вчать мислити. Читати Канта або Деннета з екранів гаджета будуть, у кращому випадку, одиниці. Тобто через горизонтальне розширення, скорочується глибина.

Розробкою електронних курсів змушені займатися викладачі різного віку і різним рівнем володіння інтернет-технологіями самотужки. При цьому висока трудомісткість розробки e-Learning курсів майже не враховується при урахуванні навантаження. Складність і трудомісткість викликає сам процес адміністрування.

Нарешті, ключовою, на нашу думку, є проблема аутентифікації студента. Викладач не може простежити: чи самостійно студент робить всі практичні завдання, самостійну роботу або тести, тобто всю цю роботу за нього може виконувати інша людина, і, за таких умов, нічого не знаючи, лише будучи присутнім на заняттях і надсилаючи відповіді на завдання, студент отримує позитивну оцінку.

Висновки. Отже, на нашу думку e-Learning філософії не може повністю замінити традиційне очне навчання, але прекрасно його доповнює та слугує гарним способом підвищення якості навчання студента у разі його особистого бажання і мотивації у цілому.

Список використаних джерел

1. Баумейстер А. Університет майбутнього — це коли навчання не закінчується. The Ukrainians, 2018. URL: <https://theukrainians.org/andriy-baumeister/>
2. Червінська, Т., Петленко, Ю. Проблеми та виклики дистанційного навчання у вищій освіті України під час пандемії COVID-19. Актуальні проблеми філософії та соціології (27), 2021. 123-129.

skirtachv5@gmail.com
Martynovrs81@gmail.com